

УДК 343.1

DOI: <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2025-50-2-46-61>

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ВНЕСЕННІ ІНФОРМАЦІЇ ДО ЄДИНОГО РЕЄСТРУ ДОСУДОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

Гриценко Г.М., Беспалов М.О.

SAFEGUARDING HUMAN RIGHTS DURING THE ENTRY OF INFORMATION INTO THE UNIFIED REGISTER OF PRE-TRIAL INVESTIGATIONS

Hrytsenko H., Bepalov M.

У статті розглянуто процеси створення та функціонування Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі - ЄРДР). На основі аналізу практики його застосування окреслено як позитивні аспекти, так і чинники, що можуть негативно впливати на кримінальне судочинство, зокрема, на початкову стадію досудового розслідування. У ході дослідження розглянуто історію створення ЄРДР, проаналізовано стан вивчення цієї проблеми українськими науковцями, а також узагальнено судову практику щодо зазначених питань. Встановлено низку проблемних аспектів функціонування ЄРДР, а також колізії між Кримінальним процесуальним кодексом України (далі - КПК України) та іншими Законами України. Розкриті проблемні питання, які пов'язані з обробкою анонімних повідомлень, правовою природою малозначних діянь, реєстрацією злочинів, суб'єктом яких є конкретна фізична або юридична особа, а також з використанням ЄРДР під час воєнного стану та військових дій. Запропоновано впровадження технологій штучного інтелекту для оптимізації функціонування ЄРДР. Наголошено на необхідності гармонізації норм КПК України з міжнародними правовими стандартами, зокрема, Міжнародним пактом про громадянські та політичні права та нормами європейського права, з метою забезпечення принципу верховенства права та процесуальної рівності сторін у кримінальному процесі.

Ключові слова: *Кримінальний процесуальний кодекс України, Єдиний реєстр досудових розслідувань, право на захист, правоохоронні органи, інформація.*

Постановка проблеми. Під час повномасштабного вторгнення на законодавчому рівні неодноразово вносились зміни до кримінально-процесуального законодавства. Своїми діями Верховна Рада України відповідала на сучасні реалії воєнного стану в державі і потреби правоохоронної системи у зміні кримінально-процесуальної діяльності. Парламентом прийнято низку законів, які направлені на регламентацію питань кримінального процесу в умовах воєнного стану в державі.

Одним із аспектів цих змін стало додаткове врегулювання порядку внесення відомостей до ЄРДР як офіційного початку кримінального провадження. Це, у свою чергу, забезпечує реалізацію права особи, яку притягують до кримінальної відповідальності, на захист та надає можливість здійснювати захист своїх прав з моменту набуття відповідного процесуального статусу.

У зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, яка

почалася 24.02.2022 року, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»[1] № 64/2022 на території держави введено правовий режим воєнного стану. Відповідно до статті 3 Указу Президента, у зв'язку з введенням воєнного стану в Україні на період дії воєнного стану можуть бути тимчасово обмежені конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30-34, 38, 39, 41-44, 53 Конституції України та можуть також вводитися тимчасові обмеження прав осіб в обсязі, необхідному для забезпечення можливості здійснення заходів правового режиму воєнного стану, передбачених частиною першою статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [2].

Враховуючи, що у 2022 році держава Україна, відповідно до статті 15 Європейської конвенції з прав людини [3] повідомила Раду Європи про відступ від зобов'язань щодо застосування окремих положень Конвенції у зв'язку зі збройною агресією російської федерації, виникає потреба у дослідженні особливостей внесення відомостей до ЄРДР. Особливу увагу при цьому слід приділити фактам порушення прав людини та основоположних свобод під час збору (отримання) інформації, що має ознаки кримінального правопорушення. Обмеження процесуальних гарантій у кримінальному процесі, зокрема під час внесення відомостей до ЄРДР про можливе вчинення кримінального правопорушення, створює ризики порушення принципу пропорційності та процесуальної рівності сторін. У таких умовах виникає загроза порушення прав особи, провина якої у вчиненні кримінального правопорушення ще не доведена у встановленому законом порядку, що суперечить засадам презумпції невинуватості та справедливого судового розгляду.

Стан дослідження. Початок досудового розслідування в розрізі кримінального процесуального права в своїх працях досліджували: Ю.І. Азаров, Ю.П. Аленін, О.В. Вакулік, Ю.М. Грошевий, М.А. Погорецький, Л.Д. Удалов. Проблеми відносно ведення ЄРДР досліджували наступні науковці: Д.В. Лісніченко, Г.В. Мудрецька, Д.П. Кисленко, М.В. Попович, А.В. Столітній, Н.С. Топчій, І.Г. Каланча. Враховуючи динаміку розвитку правовідносин та особливий період в державі, потрібно провести дослідження в розрізі можливого порушення прав людини при внесенні інформації до ЄРДР.

Саме тому метою статті є: аналіз функціонування ЄРДР та вивчення особливостей внесення інформації до нього в умовах динамічних змін кримінального процесуального законодавства, з урахуванням виявлення негативних чинників, які можуть створювати ризики порушення прав і основоположних свобод людини.

Виклад основного матеріалу. Прийнятий у 2012 році КПК України [4] пунктом 22 перехідних положень рекомендував Генеральній прокуратурі України протягом трьох місяців з дня опублікування КПК України створити ЄРДР, розробити та затвердити за погодженням з Міністерством внутрішніх справ України, Службою безпеки України, органом, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, положення про порядок його ведення. Перше Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань [5] було прийнято у 2012 році. Пунктом XX Положення визначено, що «Реєстр - це створена за допомогою автоматизованої системи електронна база даних, відповідно до якої здійснюється збирання, зберігання, захист, облік, пошук, узагальнення даних, ... які використовуються для формування звітності, а також надання

інформації про відомості, внесені до Реєстру».

Основною метою, з якою був створений ЄРДР, є забезпечення: реєстрації кримінальних правопорушень (проваджень) та обліку прийнятих під час досудового розслідування рішень, осіб, які їх учинили, та результатів судового провадження; оперативного контролю за додержанням законів під час проведення досудового розслідування; аналізу стану та структури кримінальних правопорушень, вчинених у державі; інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронних органів. Він замінив стару систему обліку кримінальних справ, яка здійснювалась на паперових носіях інформації кожним керівником органу досудового розслідування окремо. Також, новий ЄРДР було з'єднано з інформаційними системами органів внутрішніх справ.

Під час прийняття КПК України та введення в дію ЄРДР увага державних органів та суспільства була сконцентрована на обмеженні доступу до нього сторонніх осіб. У публікаціях тих часів головними тезами були: необхідність жорсткого обмеження доступу до інформації про кримінальні провадження та захисту бази даних шляхом заборони несанкціонованого доступу [6]. Як показало практичне використання ЄРДР, основна мета - обмеження доступу до інформації, також мала негативні наслідки у виді порушення прав людини при внесенні інформації. Враховуючи недоліки, які виявляються при роботі ЄРДР, та постійні зміни у законодавстві, орган, що відповідає за ведення Реєстру, постійно вдосконалює Положення шляхом прийняття змін та нових його редакцій. Так, у червні 2020 року було прийнято нове Положення про ЄРДР, порядок його формування та ведення [7], до якого в січні 2025 року також внесені зміни. Зміни, що вносяться до нормативного регулювання функціонування ЄРДР, мають динамічний

характер. Вони зумовлені розвитком суспільних відносин, а також необхідністю адаптації національного законодавства до правової системи Європейського Союзу.

На сьогодні, ЄРДР є електронною інформаційно-комунікаційною системою, призначеною для збирання, зберігання, захисту, оброблення, обліку, пошуку, узагальнення даних. Основною метою функціонування ЄРДР залишається: реєстрація кримінальних правопорушень (проваджень) та осіб, які їх учинили; облік рішень, прийнятих у ході досудового розслідування, а також результатів судового провадження; оперативний контроль за додержанням законодавства під час здійснення досудового розслідування; формування звітності; аналіз стану і структури кримінальних правопорушень, учинених на території держави; інформаційно-аналітичне забезпечення державних органів, зокрема правоохоронних і судових, відповідно до вимог чинного законодавства.

Простими словами, ЄРДР – це електронна база даних, у якій накопичується та обробляється інформація, аналогічна тій, що раніше зберігалась у базі даних Міністерства внутрішніх справ України. Раніше, ці відомості вносилися на підставі паперових документів -статистичних карток. Процедура виглядала наступним чином: статистична картка заповнювалася та підписувалася слідчим, далі погоджувалася та підписувалася керівником слідчого підрозділу, після чого проходила погодження у прокурора, подавалася до облікового підрозділу, і лише тоді працівник цього підрозділу вносив відповідні дані до електронної бази даних.

У сучасних умовах ця процедура значно спрощена. Етапи погодження та підписання виключені, а підтвердження здійснюється в електронному вигляді. Для ряду дій, зокрема

внесення відомостей до ЄРДР, не вимагається погодження прокурора. З одного боку, це зменшує кількість осіб, залучених до процесу реєстрації, підвищує оперативність та знижує ризики бюрократичної затримки. З іншого - зростає навантаження на слідчого, оскільки тепер саме він витрачає частину робочого часу на внесення статистичних даних в електронному вигляді - обов'язок, який раніше виконував працівник обліково-статистичного підрозділу.

Крім того, зменшення кількості контролюючих осіб, яке, з одного боку, є позитивним явищем, з іншого - може спричинити певні зловживання, пов'язані з внесенням або редагуванням інформації в ЄРДР. Обмежене коло осіб, відповідальних за внесення відомостей, у поєднанні з жорстко регламентованим доступом до інформації, що міститься в ЄРДР, породжує додаткові проблемні аспекти. Зокрема, частина з цих проблем стосується прав заявника про можливе вчинення кримінального правопорушення. Йдеться про обмежену можливість контролю за фактом внесення заяви до ЄРДР, а також відсутність доступу до інформації про подальший рух заявленого кримінального провадження.

Так, ч. 4 ст. 214 КПК України встановлено порядок отримання заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення. Згідно з положеннями даної статті, слідчий, прокурор, інша службова особа, уповноважена на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, зобов'язані прийняти та зареєструвати таку заяву чи повідомлення. Відмова у прийнятті та реєстрації заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення не допускається.

При цьому, відсутня вимога перевірки особи заявника, також відсутній порядок прийняття та реєстрації анонімних заяв. На

практиці це означає, що отримана поштою заява без підтвердження особи заявника підлягає обов'язковій реєстрації та внесенню відомостей до ЄРДР. Дані положення КПК України вступають в колізію із частиною 1 статті 8 Закону України «Про звернення громадян», відповідно до якої «Письмове звернення без зазначення місця проживання, не підписане автором (авторами), а також таке, з якого неможливо встановити авторство, визнається анонімним і розгляду не підлягає»[8].

Відповідно до частини 2 статті 8 Закону України «Про звернення громадян», повторні звернення від одного й того ж громадянина з одного й того ж питання не розглядаються одним і тим же органом, якщо перше звернення було вирішено по суті. У контексті КПК України ситуація ускладнюється: один громадянин може звернутися з однаковою заявою до кількох підрозділів одного правоохоронного органу або до різних правоохоронних органів. Відповідно до статті 214 КПК України, кожен із цих органів зобов'язаний зареєструвати окреме кримінальне провадження за одним і тим же фактом. Це викликає сумніви щодо ефективності розслідувань, потенційно сприяє викривленню офіційної статистики злочинності, а також ставить під питання доцільність використання державних ресурсів на одночасне розслідування однієї і тієї ж події різними слідчими підрозділами.

Щодо викривлення статистичної звітності, Столітній А.В. вказує, що з 235 тисяч кримінальних правопорушень, які значились як виявлені протягом 2013 року службами БЕП, БНОН, ДАІ, понад 80% (190 тисяч) внесені до ЄРДР на підставі рапортів, за наявності заяв громадян чи повідомлень підприємств, установ, організацій тощо. Більш того, внаслідок відсутності в ЄРДР даних про заявника, останній позбавляється відповідних прав, в першу чергу, отримання

від органу, до якого він подав заяву, документ, що підтверджує її прийняття і реєстрацію (п. 1 ч. 2 ст. 60 КПК України). Відповідно до даних ЄРДР (станом на 11.11.2013) слідчими органів внутрішніх справ Дніпропетровської області у 2013 році внесені до ЄРДР відомості щодо 140 022 кримінальних правопорушень, з яких 55 649 або 39,7% від усіх зареєстрованих злочинів реєстраторами обліковано, як виявлені працівниками підрозділів МВС, при цьому в 45 682 (82% - «самостійно виявлених») мались заяви про вчинення злочину фізичних або юридичних осіб. Так, слідчим СВ Жовтневого РВ Криворізького МВ ГУМВС України в області при внесенні до ЄРДР відомостей про звідництво з кваліфікацією ч. 1 ст. 302 Кримінального Кодексу України (далі КК України) за наявності заяви Г. про вчинення зазначеного злочину, що і була джерелом отримання відомостей про вчинення кримінального правопорушення, внесені дані щодо його виявлення [9, с.94].

Розглядаючи початок досудового розслідування, Є. Морозов зазначає, що підставою початку досудового розслідування є не будь-які прийняті та зареєстровані заяви, повідомлення, а лише ті з них, з яких вбачаються вагомні обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, короткий виклад яких, серед іншого, вноситься до ЄРДР. Під вагомими обставинами він розуміє об'єктивні дані, які дійсно свідчать про наявність ознак складу злочину та підтверджують реальність конкретної події кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини його вчинення). Якщо у заявах чи повідомленнях таких даних немає, то вони не можуть вважатися такими, які мають бути обов'язково внесені до ЄРДР, тобто, за таких обставин, кримінальне провадження не може бути розпочато [10].

При цьому, виходячи зі змісту ст. 214 КПК України, повноваженнями щодо оцінки відомостей, наведених у заяві чи повідомлених потерпілим, чи виявлених з іншого джерела, як таких, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, наділені слідчий, прокурор.

Звертаючи увагу на судову практику, яка зобов'язує слідчого суддю з'ясовувати обставини, які сприяли невнесенню інформації про кримінальне правопорушення до ЄРДР, потрібно підкреслити, що Велика Палата Верховного Суду у постанові від 24.04.2019 (справа №818/15/18) зауважила, що у межах процедури за правилами п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК України слідчий суддя з'ясовує обставини та мотиви, з яких слідчий або прокурор дійшов висновку про відсутність підстав для внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР, чим саме обґрунтоване невнесення відповідних відомостей до ЄРДР, та вирішує питання про наявність або відсутність правових підстав для зобов'язання слідчого або прокурора внести інформацію про кримінальне правопорушення до ЄРДР.

У іншій постанові від 30.09.2021 по справі № 556/450/18 Верховний Суд колегією суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду указав, що слідчий, прокурор після прийняття та реєстрації заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення, виходячи з їх змісту, має перевірити достатність даних, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, за наслідками чого ним приймається рішення про початок досудового розслідування шляхом внесення відповідних відомостей до ЄРДР [11]. Тобто, дане рішення передбачає наявність вагомних обставин, які свідчать про скоєння кримінального правопорушення, для внесення інформації в ЄРДР, щоб почати досудове розслідування, а не будь-яка заява або повідомлення. На жаль,

попри наявну судову практику, в чинному законодавстві досі відсутня норма, яка б передбачала обов'язкову наявність достатніх або обґрунтованих обставин як умову для внесення інформації до ЄРДР.

Спираючись на дослідження науковця Сидорчук В.В., який провів аналіз профільних положень й інструкцій різних відомчих правоохоронних органів, які у своїй структурі мають слідчі підрозділи, та зазначив, що вони відрізняються одне від одного, занадто широко трактують положення КПК України, що свідчить про необхідність унормувати вказані інструкції для забезпечення реалізації принципів законності та в деяких випадках публічності. Так, передусім у них наявний додатковий етап, змістом якого є реєстрація всіх звернень в окремих журналах, які відрізняються залежно від відомчої належності правоохоронного органу. Даний етап передуює передбаченому у ст. 214 КПК України «невідкладному внесенню обставин, що свідчать про вчинення кримінального правопорушення», звісно, його наявність зумовлена як відомчим контролем, так і контролем прокуратури. Однак, у контексті додаткової реєстрації заяви або повідомлення про кримінальне правопорушення постає питання стосовно умови законодавця про 24 години, протягом яких відповідні обставини мають бути внесені в ЄРДР [12, с.740].

Можна стверджувати, що, незважаючи на існування єдиного спільного наказу щодо ведення ЄРДР, затвердженого всіма правоохоронними органами, на локальному рівні порядок ведення Реєстру та зміст інформації, що вноситься до нього, навіть за однакових вхідних даних можуть суттєво відрізнятися. Враховуючи, що законодавством не врегульовано порядок внесення однієї й тієї ж інформації до ЄРДР різними правоохоронними органами або їх структурними підрозділами, на

суб'єктивному рівні можуть виникати значні розбіжності у змісті внесених даних. Це, у свою чергу, негативно впливає як на можливість ефективного захисту прав особи, щодо якої внесена інформація, так і на достовірність статистичних даних про реєстрацію кримінальних правопорушень.

Інший науковець, Симчук А.С., досліджуючи заяви та повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення у структурі початку досудового розслідування, вказав, що, на 2015 рік, механізм встановлення різновиду правопорушення відсутній. Проте, на відомчому рівні встановлюється певний процесуальний фільтр, який певною мірою дозволяє уникнути обов'язковості реєстрації у ЄРДР усіх без виключення звернень, які за твердженням заявника стосуються сфери кримінальних процесуальних відносин. Надалі, науковець наголошує на необхідності забезпечення функціонування основних інститутів кримінального процесуального права, які відповідають демократичним засадам і особливостям розвитку українського суспільства що забезпечить позитивне його сприйняття працівниками органів досудового розслідування, прокурорами, суддями, адвокатами, фізичними та юридичними особами, інтересів яких стосуватиметься кримінальне провадження [13, с.181, 183].

Одним із шляхів урегулювання зазначених проблемних питань є впровадження можливостей штучного інтелекту у функціонування ЄРДР. Питання використання штучного інтелекту у досудовому розслідуванні вже порушували такі українські автори, як Белова М.В., Белов Д.М., Рушак І.В., Рогальська В.В., Руденко А.В.

Так, В. Рогальська та А. Руденко у своїй статті «Штучний інтелект в процесі здійснення досудового розслідування:

можливості і проблематика», стверджують, що впровадження телекомунікаційних систем (мається на увазі «eCase» – система оптимізації досудового розслідування антикорупційних органів України, інтегрована з ЄРДР та системами судових органів) у поєднанні з технологіями штучного інтелекту – це фундаментальний крок, який значним чином удосконалив процес здійснення досудового розслідування, в контексті оперативності, подолання бюрократичних елементів, яким пронизане досудове розслідування, економія матеріальних та людських ресурсів, спрощення та пришвидшення процесів розгляду процесуальних документів, їх погодження й затвердження тощо [14,с.637].

Щодо об'єкта і об'єктивної сторони, то в ч. 1 ст. 214 КПК України підставою для початку розслідування визнається наявність обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення.

На сьогодні, переважає підхід, що склався завдяки практиці апеляційних судів, оскільки їхні ухвали після перегляду рішень слідчих суддів місцевих судів є остаточними, відповідно до якого орган досудового розслідування, отримавши заяву чи повідомлення про можливе вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний невідкладно внести ці відомості до ЄРДР. Це має відбутися без проведення попередньої перевірки або збирання додаткових обставин. Лише після реєстрації починається встановлення фактичних даних щодо наявності чи відсутності події кримінального правопорушення або його складу.

Фактично, така судова практика сприяла формалізованому підходу до внесення відомостей до ЄРДР - реєструються майже всі повідомлення, незалежно від їхньої правової або фактичної обґрунтованості. У центрі уваги опиняється дотримання формальної

процедури, а не якість та зміст поданих матеріалів. На перший погляд, така система є логічною та обґрунтованою з огляду на необхідність забезпечення процесуальних гарантій. Однак вона має і негативні наслідки: штучне зростання статистики злочинності; надмірне навантаження на органи досудового розслідування; ризики зловживання правом на подання заяв, у тому числі з метою тиску, дискредитації або формування паралельних проваджень.

При цьому, сама процесуальна норма статті 214 КПК України містить відсилку до матеріального права, а саме - до поняття кримінального правопорушення, визначення якого наводиться у ч. 1 ст. 11 КК України[15]: «кримінальним правопорушенням є передбачене цим Кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення». У ст.214 КПК України у одному випадку прямо згадуються «заяви, повідомлення про вчинення кримінального правопорушення», а в іншому — йдеться вже про «обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення». Тобто, відбувається перехід від ствердження до припущення, з акцентом на ймовірність та вірогідність події.

Використаний речовий оборот «що можуть свідчити про» дає можливість неоднозначного трактування вказаної статті і фактично виключає можливість фільтрування недобросовісних заявників і подальшого притягнення їх до юридичної відповідальності за завідомо неправдиве повідомлення про злочин.

Крім того, відповідно до ч. 2 ст. 11 КК України, не є кримінальним правопорушенням дія або бездіяльність, яка хоча формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого цим Кодексом, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла

заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі. У той же час, у КПК України відсутні будь-які обмеження щодо малозначності кримінальних правопорушень.

Окремі питання виникають і щодо обмеження прав можливого суб'єкта кримінального правопорушення. Зокрема, через процесуальні особливості чинного КПК України фізична особа, а також представник юридичної особи, фактично позбавлені можливості дізнатися про існування кримінального провадження щодо них до моменту вручення повідомлення про підозру. Така ситуація суперечить проголошеним при прийнятті КПК України принципам. Адже, метою законодавця було утвердження верховенства права, забезпечення процесуальної рівності сторін і поваги до прав людини, з урахуванням положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Натомість, відсутність доступу до інформації про кримінальне провадження унеможливує реалізацію права на захист на ранніх стадіях розслідування, що створює передумови для порушення балансу між державним інтересом у кримінальному переслідуванні та правами особи, яка ще не набула статусу підозрюваного.

Так, у пояснювальній записці до проекту КПК, розміщеній 26 вересня 2011 року на сайті недержавної організації Центру політико-правових реформ, заборона порушувати кримінальну справу проти конкретної особи не на підставі формального рішення слідчого, а з моменту її фактичного затримання чи застосування одного із заходів забезпечення кримінального провадження подавалася як спрямованість на захист прав підозрюваних і обвинувачених [16].

У процесі правозастосування вказаних норм КПК України регулярно виникають питання щодо ймовірного порушення прав

осіб, які піддаються або піддаватимуться кримінальній репресії.

Так, науковець, заслужений юрист України, віце-президент Асоціації платників податків України Й. Бучинський у своїй статті зазначає, що «Службові особи суб'єктів господарювання, як і громадяни України в цілому, діючим КПК позбавлені права на судовий захист від протиправного відкриття стосовно них кримінального провадження»[17]. Проблема обмеженого доступу до інформації про внесення відомостей до ЄРДР часто порушується в адвокатській практиці. З метою реалізації принципів змагальності сторін та свободи подання доказів, захисники змушені вдаватися до різних процесуальних і позапроцесуальних дій для з'ясування, чи розпочато провадження щодо їхніх клієнтів.

У справі №826/7244/18, Верховний Суд України у постанові від 08 квітня 2020 року [18] зазначив, що Суд задовольнив клопотання адвоката про отримання інформації щодо внесених до Єдиного реєстру досудових розслідувань кримінальних проваджень відносно певної особи і вказав, що відомості про можливу протиправну діяльність особи, одержані органом досудового слідства у порядку реалізації своєї правоохоронної функції, задокументовані і внесені до ЄРДР, відповідають критеріям, встановленим абзацом другим частини другої статті 11 Закону України «Про інформацію»[19], відповідно до якого кожному забезпечується вільний доступ до інформації, яка стосується його особисто, крім випадків, передбачених законом. Вказаним рішенням суд зобов'язав Генеральну прокуратуру України надати вичерпні відомості про повний перелік кримінальних проваджень, за якими до ЄРДР внесені відомості про вчинення певною особою кримінальних правопорушень, а також коли саме, за якими номерами, щодо

яких обставин та за якою кваліфікацією внесені відповідні відомості до ЄРДР.

На практиці існує й інша точка зору. Так, у окремі думці суддів Великої Палати Верховного Суду зазначено, що саме по собі внесення до ЄРДР інформації про факт злочину не зачіпає прав та законних інтересів особи, навіть якщо у контексті викладення обставини кримінального правопорушення зазначено дані про її можливу причетність до цих дій. Адже наведена інформація ще може потребувати додаткової перевірки без залучення особи і на даній стадії не породжує для неї жодних несприятливих юридичних наслідків. Вплив на окремі права і свободи людини у зв'язку з її кримінальним переслідуванням зумовлює повідомлення про підозру, яке є основою для виникнення у кримінальному провадженні функцій обвинувачення і захисту. Невстановлення законодавцем обов'язку правоохоронних органів сповіщати особу про внесення відомостей до ЄРДР одразу після початку досудового розслідування за фактом кримінального правопорушення, до якого вона може бути причетна, спрямоване на захист інформації на час її перевірки до отримання можливості використовувати ці дані для прийняття подальших процесуальних рішень[20].

Безперечно, внесення до ЄРДР інформації про факт злочину не зачіпає прав та законних інтересів особи. Однак, в реальних умовах здійснення досудового слідства, будь-який орган досудового розслідування, в період з моменту внесення відомостей до ЄРДР і до пред'явлення підозри певній особі, займається збором доказів обвинувачення, тобто такої інформації про вказану особу, яка спрямована на доведення її причетності до скоєння кримінального правопорушення, у тому числі персональних даних.

І ось тут проявляється односторонність положень статті 214 КПК України. Останніми роками склалась така правозастосовна практика відносно формального автоматичного внесення відомостей до ЄРДР, коли орган досудового розслідування після отримання заяви або повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення, не з'ясовуючи жодних додаткових обставин та не проводячи ніяких попередніх перевірок, повинен негайно внести відомості за вказаною заявою чи повідомленням до ЄРДР, розпочати досудове розслідування, і вже потім перевіряти наявність або відсутність події кримінального правопорушення. При внесенні до ЄРДР повідомлень про економічні, особливо податкові злочини, це може призводити до порушення прав, закріплених у низці законів, у тому числі Конституції України.

При внесенні відомостей до ЄРДР за фактом вчинення загальнокримінального злочину, дійсно, за певних обставин злочин визначається як «неявний», тобто такий, у якому невідома особа, яка скоїла злочин, і коло причетних до злочину осіб не визначено. Слідчий орган дійсно здійснює весь комплекс слідчих заходів, спрямованих на встановлення причетних осіб, перевіряє причетність тих чи інших осіб, їх алібі шляхом проведення слідчих і процесуальних дій. У такому випадку процедура застосування кримінальної репресії до особи, яка скоїла злочин, починає здійснюватися фактично з моменту отримання доказів її причетності.

При внесенні ж до ЄРДР відомостей за повідомленням про податковий злочин, особа, яка розпочинає розслідування, зобов'язана як мінімум вказати у фабулі: назву юридичної або фізичної особи, яка ухилялась від сплати податків; період, у якому було здійснено ухилення від сплати податків; вид податку та суму ухилення від сплати податків, - бо всі ці

обставини є обов'язковими елементами складу злочину, передбаченого статтею 212 КК України.

Тобто, на момент внесення відомостей до ЄРДР відомостей про кримінальне правопорушення за статтею 212 КК України вже відомо назву юридичної або фізичної особи, яка ухилилась від сплати податків. Так як правоохоронні органи мають доступ до податкових баз даних, а також відомості про службових осіб підприємств є і у відкритому доступі, то, фактично, на момент внесення відомостей до ЄРДР, особі, яка вносить такі відомості, відомі персональні дані осіб, які можуть нести кримінальну відповідальність за даний злочин (безперечно, за умови наявності самого факту його скоєння) - директор та головний бухгалтер юридичної особи, або фізична особа - підприємець безпосередньо. Тому, умовно, можна назвати такий злочин «явним».

Також, статтею 96-4 Кримінального кодексу України передбачено застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб у передбачених законодавством випадках. Тож, у випадку внесення до ЄРДР відомостей, внаслідок яких може бути застосовано заходи кримінально-правового характеру до юридичної особи, із вказанням даних, які дозволяють ідентифікувати певну юридичну особу, неповідомлення представника вказаної юридичної особи про початок досудового розслідування може потягти порушення прав власників, керівників, найманих працівників юридичної особи.

Теза про відсутність у законодавстві обов'язку правоохоронних органів сповіщати особу про внесення відомостей до ЄРДР одразу після початку досудового розслідування за фактом кримінального правопорушення, до якого вона може бути причетна, зазвичай обґрунтовується необхідністю захисту інформації на етапі її

перевірки до моменту прийняття процесуальних рішень. Однак, такий підхід значною мірою відповідає логіці положень Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [21], що регулює діяльність оперативних підрозділів, які в умовах режиму таємності здійснюють перевірку отриманих відомостей про підготовку або вчинення злочину шляхом заведення оперативно-розшукових справ. Таким чином, перенесення практики засекреченості з оперативно-розшукової діяльності у сферу досудового розслідування, що передбачає фіксацію у ЄРДР конкретного факту правопорушення та персоналізованої інформації, виглядає сумнівним з погляду принципів відкритості, змагальності та права на захист, закріплених у КПК України. З огляду на те, що Україна розбудовує правову та демократичну державу, а також, враховуючи європейський вектор розвитку національного права, який базується на принципах верховенства права, доступу до правосуддя та поваги до приватного життя, слід визнати необхідність перегляду чинного підходу до регулювання механізму внесення та доступу до інформації в ЄРДР. Такий підхід дозволить гармонізувати національне кримінальне процесуальне законодавство з правозахисними стандартами Європейського Союзу та Ради Європи, зокрема з практикою Європейського суду з прав людини щодо доступу до правосуддя та ефективного захисту у кримінальному провадженні.

На теперішній час особливої актуальності набувають злочини, які скоєні військовослужбовцями відносно самовільного залишення військової частини або дезертирства, це стосується саме внесення інформації до ЄРДР та початку досудового розслідування. Розглядаючи рішення окружного адміністративного суду, можливо зазначити, що аналіз положень ч.2 статті 24 Закону № 2232-XII у системному

зв'язку з положеннями частини четвертої статті 85 Дисциплінарного статуту дозволяє зробити висновок, що для військовослужбовця, який самовільно залишив військову частину або місце служби, дезертирував із ЗСУ або добровільно здався в полон, військова служба призупиняється з дня внесення відповідних відомостей до ЄРДР. У свою чергу, внесення відповідних відомостей до ЄРДР здійснюється на підставі заяви, повідомлення командира (начальника) військової частини, яким під час службового розслідування з'ясовано, що правопорушення військовослужбовця містить ознаки кримінального правопорушення. Враховуючи норми даної статті, командир військової частини є суб'єктом звернення до органу досудового розслідування із заявою (повідомленням) про вчинене кримінальне правопорушення, на підставі якої вносяться відповідні відомості до ЄРДР. Вказане обумовлено, перш за все, тим, що кримінальні правопорушення, передбачені абзацом першим частини другої цієї статті, нерозривно пов'язані з порушенням військовослужбовцем військової дисципліни [22]. Таким чином, саме командир військової частини відіграє ключову роль у ініціюванні досудового розслідування у справах про самовільне залишення частини, дезертирство чи добровільну здачу в полон. Вчасне та обґрунтоване внесення відповідних відомостей до ЄРДР не лише активує процесуальні механізми кримінального провадження, а й фактично визначає юридичний статус військовослужбовця, включаючи призупинення військової служби. Це, у свою чергу, має важливе значення для забезпечення належного правового реагування держави на правопорушення у військовій сфері, особливо в умовах воєнного стану.

Враховуючи неможливість стабільного функціонування кримінальної юстиції під час

дії військового стану в державі, Верховним судом 03.03.2022 року для врахування в роботі був прийнятий лист №1/0/2-22 «Щодо окремих питань здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» з метою забезпечення стабільного функціонування системи кримінальної юстиції на час відсічі збройної агресії і належного реагування на випадки вчинення кримінально караних діянь у цих умовах. У пункті 1 вказаного листа зазначено, що у разі неможливості внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного державного реєстру досудових розслідувань і, відповідно, неможливості формування витягу із цього Реєстру інформація про реєстрацію кримінального правопорушення та початок досудового розслідування може бути підтверджена мотивованою постановою органу досудового розслідування про початок досудового розслідування, яка має містити всі відомості, визначені ст. 214 КПК України. Такий документ може вважатися належним підтвердженням початку досудового розслідування і підставою розгляду клопотань органу досудового розслідування.

Попович М.В. досліджуючи це питання, зазначає що в Україні активно відбувається цифровізація проведення досудового розслідування, а ЄРДР є критично важливим для досудового слідства, адже забезпечує законність, тобто гарантує, що всі кримінальні правопорушення будуть офіційно зареєстровані, що в подальшому запобігає можливим зловживанням стосовно приховування кримінальних правопорушень, також надає процесуальним діям під час досудового розслідування прозорість та підзвітність, в свою чергу надає можливість контролювати дії слідчих, дізнавачів та прокурорів, тим саме забезпечує прозорість процесу розслідування[23, с.397]. Тобто, функціонування ЄРДР як електронної системи обліку кримінальних правопорушень

не лише сприяє дотриманню принципів законності й об'єктивності, а й забезпечує реальний контроль за діями органів досудового розслідування. Це особливо важливо в умовах реформування правоохоронної системи, цифровізації кримінального процесу та прагнення України до імплементації європейських стандартів правосуддя.

Як зазначають науковці, незважаючи на війну, яка триває в Україні з 2014 року, кримінально-процесуальне законодавство виявилось непридатним для розгляду кримінальних справ під час воєнних дій. Це призвело до негайної модернізації законодавства, що супроводжувалося внесенням низки змін до КПК України. Проте, ці зміни виявилися такими, що суперечать як Конституції України, так і міжнародним правовим актам. Даними змінами до КПК України запроваджено чіткі підходи та особливості процесуальних механізмів у кримінальному провадженні. Тому вкрай важливо вивчати їх на відповідність Конституції України, міжнародним актам, практиці ЄСПЛ з точки зору потреб демократичного суспільства. Також важливо збалансувати інтереси кримінального судочинства та прав людини, щоб гарантувати основні принципи кримінального судочинства [24, с.3].

У частині 3 статті 6 Європейської конвенції з прав людини, ратифікованої Україною у 1997 році, встановлено, що кожен обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше такі права: бути негайно і детально поінформованим про характер і підстави обвинувачення, а також мати достатній час і можливості для підготовки свого захисту. Розглядаючи цю норму у контексті положень КПК України щодо обов'язковості внесення відомостей до ЄРДР у разі отримання заяви або повідомлення про можливе вчинення

кримінального правопорушення, слід звернути увагу на одну ключову проблему. Якщо у внесеній до ЄРДР інформації містяться персоналізовані дані фізичної або юридичної особи, що дозволяють ідентифікувати конкретну посадову особу (наприклад, керівника чи відповідального за господарську діяльність), проте ця особа не повідомлена про наявність такого провадження, виникає реальна загроза порушення її права на захист. Згідно як із національним, так і міжнародним законодавством, особа вважається невинуватою доти, доки її вину не буде доведено в суді. Відсутність інформування про факт реєстрації провадження позбавляє особу можливості вчасно реалізувати свої процесуальні права, зокрема: надати пояснення; ініціювати збирання доказів на свій захист; подати заяву про проведення певних слідчих (розшукових) дій. Для забезпечення реальної можливості організації захисту та дотримання принципу рівності сторін у кримінальному провадженні, доцільно передбачити на нормативному рівні обов'язок правоохоронних органів інформувати фізичну особу або керівника юридичної особи про внесення персоналізованих даних до ЄРДР, якщо така інформація прямо вказує на можливу причетність до правопорушення.

У сучасних умовах необхідно також враховувати положення Міжнародного пакту про громадянські і політичні права [25], ухваленого ще у XX столітті. Згідно з частиною 2 статті 19 Пакту, кожна людина має право на вільне вираження поглядів, що включає свободу шукати, отримувати та поширювати інформацію. Водночас частина 3 цієї ж статті передбачає, що здійснення зазначених прав супроводжується особливими обов'язками та відповідальністю, зокрема у частині: поваги до прав і репутації інших осіб; захисту державної безпеки;

охорони громадського порядку, здоров'я чи моралі населення. У цьому контексті, якщо особа поширює інформацію, що має ознаки кримінального правопорушення, вона повинна усвідомлювати, що реалізація права на свободу вираження не є абсолютною. Така особа несе також обов'язки щодо достовірності поширеної інформації, і, у разі її умисної неправдивості, повинна нести відповідальність за порушення прав інших осіб. У зв'язку з цим постає необхідність усунення прогалин у кримінальному законодавстві України, зокрема через створення чіткого механізму врахування достовірності таких повідомлень при їх отриманні правоохоронними органами та прийнятті рішення про внесення відомостей до ЄРДР.

Висновок. З огляду на викладене, вважається доцільним здійснювати подальше вдосконалення кримінально-процесуального законодавства у наступних напрямках:

- впровадити механізми штучного інтелекту в функціонування ЄРДР для оптимізації роботи органів досудового розслідування;
- удосконалити визначення «обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення», яке міститься у статті 214 КПК України, з урахуванням європейських стандартів;
- усунути колізії між нормами КПК України та Законом України «Про звернення громадян» щодо анонімних звернень та встановлення особи заявника;
- законодавчо закріпити: розмежування проваджень «за фактом скоєння злочину» та «щодо конкретної особи» з обов'язковим повідомленням зацікавлених осіб; процесуальний порядок прийняття повідомлень та заяв за фактами, передбаченими частиною 2 статті 11 КК України (малозначність);

- продовжити адаптацію КПК України до застосування під час воєнного стану з урахуванням потреб кримінальної юстиції;

- імплементувати до КПК України норми Міжнародного пакту про громадянські і політичні права щодо поважання прав і репутації інших осіб, з метою доведення до заявника інформації про відповідальність за надання завідомо неправдивого повідомлення про вчинення злочину.

Література:

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64 URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
2. Правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 року № 389-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
3. Європейська конвенція з прав людини: Рада Європи від 04.11.1950 р. № 995_004, ратифікація 17.07.1997 р., підстава 475/97-BP URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
5. Про Єдиний реєстр досудових розслідувань: Наказ Генеральна Прокуратура України виданий 17.08.2012р. № 69 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0069900-12#Text>
6. Доступ до ЄЗДЗ буде суворо обмежений: Закон і Бізнес URL: https://zib.com.ua/ua/12447-dostup_do_edinogo_reestru_dosudovih_rozsliduvan_bude_suvoro_.html
7. Про затвердження Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення: Наказ офісу генерального прокурора від 30.06.2020р. № 298 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#n11>
8. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-BP URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>

9. Столітній А.В. Розмежування правової природи понять «заявник» та «потерпілий» за кримінальним процесуальним Законом України. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2015 № 13 том 2 С.93-97

10. Морозов Є. «Полуавтоматичне» внесення відомостей до єдиного реєстру досудових розслідувань. ADVOKAT POST інформаційне агентство. 20.10.2022 року. URL: <https://advokatpost.com/poluvavtomatychne-vnesennia-vidomostej-do-iedynoho-reiestru-dosudovykh-rozsliduvan/>

11. Постанова ВСУ від 30.09.2021 справа № 556/450/18 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100109396>

12. Сидорчук В.В. Характеристика окремих повноважень слідчого, пов'язаних з початком досудового розслідування. Юридичний науковий електронний журнал. № 11/2021 С.737-740 DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-11/186>.

13. Симчук А.С. Заяви та повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення у структурі початку досудового розслідування. Юридична наука № 8/2015 С 178-184.

14. Рогальська В., Руденко А. Штучний інтелект в процесі здійснення досудового розслідування: можливості та проблематика. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 15 березня. 2024 р.) Частина 1 С.636-638 DOI: 10.31733/15-03-2024/1/636-638

15. Кримінальний кодекс України: кодекс України від 05.04.2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2341-14#Text>

16. Пояснювальна записка до проекту Кримінального процесуального кодексу України. Центр політико-правових реформ. URL: <https://pravo.org.ua/poyasnyvalna-zapyska-do-proektu-kryminalnogo-protseusualnogo-kodeksu-ukrayiny/>

17. Бучинський Й. Початок досудового розслідування за ст. 214 КПК – узаконений протиправний тиск на бізнесову спільноту. Юридична Газета online URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo->

[ta-proces/pochatok-dosudovogo-rozsliduvannya-zast-214-kpk--uzakoneniy-protipravniy-tisk-na-biznesovu-spilnotu.html](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text)

18. Постанова Великої Палати Верховного Суду у справі № 826/7244/18 від 08.04.2020 року. URL: <https://web.archive.org/web/20220120115533/https://reyestr.court.gov.ua/Review/89180564>

19. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992р. № 2657-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

20. Окрема думка Суддів Великої Палати Верховного Суду у справі № 826/7244/18 (провадження № 11-872 апп19) URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89035067>

21. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992р. № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>

22. Рішення № 117948836 від 27.03.2024 Дніпропетровського окружного адміністративного суду по справі 160/2409/24. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/117948836/>

23. Попович М.В. Особливості ведення єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР) та інформаційно-телекомунікаційної системи на етапі досудового слідства. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, 2024 Серія Право. Випуск 85: частина 4. С.393- 398. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.4.58>

24. Межі обмежень прав людини у кримінальному провадженні за воєнного стану в Україні» (2025) Cadernos de Dereito Actual , (27), с. 1–16. Доступно за посиланням: <https://www.cadernosdedereitoactual.es/index.php/cadernos/article/view/1315> (дата звернення: 14 травня 2025 р.).

25. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: пакт міжнародний документ від 16.12.1966 р. Ратифікація від 19.10.73 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text

References:

1. Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini: Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 24.02.2022 r. № 64 URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>

2. Pravovij rezhym voiennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 12.05.2015 roku № 389-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

3. Yevropejs'ka konventsiiia z prav liudyny: Rada Yevropy vid 04.11.1950 r. № 995_004, ratyfikatsiia 17.07.1997 r., pidstava 475/97-VR URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

4. Kryminal'nyj protsesual'nyj kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 13.04.2012 r. № 4651-VI/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

5. Pro Yedynij reiestr dosudovykh rozsliduvan': Nakaz Heneral'na Prokuratura Ukrainy vydanyj 17.08.2012r. № 69 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0069900-12#Text>

6. Dostup do YeZDZ bude suvoro obmezhenyj: Zakon i Biznes URL: https://zib.com.ua/ua/12447-dostup_do_edinogo_reestru_dosudovih_rozsliduvan_bude_suvoro_.html

7. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Yedynij reiestr dosudovykh rozsliduvan', poriadok joho formuvannia ta vedennia: Nakaz ofisu heneral'noho prokurora vid 30.06.2020r. № 298 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#n11>

8. Pro zvernennia hromadian: Zakon Ukrainy vid 02.10.1996 r. № 393/96-VR URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>

9. Stolitnij A.V. Rozmezhuvannia pravovoi pryrody poniat' «zaiavnyk» ta «poterpilyj» za kryminal'nym protsesual'nym Zakonom Ukrainy. Naukovyj visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Yurysprudentsiia. 2015 № 13 tom 2 S.93-97

10. Morozov Ye. «Poluavtomatychne» vnesennia vidomostej do iedynoho reiestru dosudovykh rozsliduvan'. ADVOKAT POST informatsijne ahentstvo. 20.10.2022 roku. URL: <https://advokatpost.com/poluavtomatychne-vnesennia-vidomostej-do-iedynoho-reiestru-dosudovykh-rozsliduvan/>

11. Postanova VSU vid 30.09.2021 sprava № 556/450/18 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100109396>

12. Sydorchuk V.V. Kharakterystyka okremykh povnovazhen' slidchoho, pov'iazanykh z pochatkom dosudovoho rozsliduvannia. Yurydychnyj naukovyj

elektronnyj zhurnal. № 11/2021 S.737-740 DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-11/186>.

13. Symchuk A.S. Zaiavy ta povidomlennia pro vchynene kryminal'ne pravoporushennia u strukturi pochatku dosudovoho rozsliduvannia. Yurydychna nauka № 8/2015 S 178-184.

14. Rohal's'ka V., Rudenko A. Shtuchnyj intelekt v protsesi zdijsnennia dosudovoho rozsliduvannia: mozhlyvosti ta problematyka. Mizhnarodna ta natsional'na bezpeka: teoretychni i prykladni aspekty: materialy VIII Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Dnipro, 15 bereznia. 2024 r.) Chastyna 1 S.636-638 DOI: 10.31733/15-03-2024/1/636-638

15. Kryminal'nyj kodeks Ukrainy: kodeks Ukrainy vid 05.04.2001 roku № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2341-14#Text>

16. Poiasniuval'na zapyska do proektu Kryminal'noho protsesual'noho kodeksu Ukrainy. Tsentral'nyj polityko-pravovyykh reform. URL: <https://pravo.org.ua/poyasnyuvalna-zapyska-do-proektu-kryminalnogo-protsesualnogo-kodeksu-ukrayiny/>

17. Buchyn's'kyj J. Pochatok dosudovoho rozsliduvannia za st. 214 KPK – uzakonenyj protypravnyj tisk na biznesovu spil'notu. Yurydychna Hazeta online URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo-ta-proces/pochatok-dosudovogo-rozsliduvannya-za-st-214-kpk--uzakoneniy-protipravniy-tisk-na-biznesovu-spilnotu.html>

18. Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu u spravi № 826/7244/18 vid 08.04.2020 roku. URL: <https://web.archive.org/web/20220120115533/https://reyestr.court.gov.ua/Review/89180564>

19. Pro informatsiiu: Zakon Ukrainy vid 02.10.1992r. № 2657-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

20. Okrema dumka Suddiv Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu u spravi № 826/7244/18 (provadzhennia № 11-872 app19) URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89035067>

21. Pro operatyvno-rozshukovu diial'nist': Zakon Ukrainy vid 18.02.1992r. № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>

22. Rishennia № 117948836 vid 27.03.2024 Dnipropetrovs'koho okruzhnoho administratyvnoho sudu po spravi 160/2409/24. URL:

<https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/117948836/>

23. Popovych M.V. Osoblyvosti vedennia iedynoho reiestru dosudovykh rozsliduvan' (YeRDR)ta informatsijno-telekomunikatsijnoi systemy na etapi dosudovoho slidstva. Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho Natsional'noho Universytetu, 2024 Seriia Pravo. Vypusk 85:chastyna 4. S.393- 398. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.4.58>

24. Mezhi obmezhen' prav liudyny u kryminal'nomu provadzheni za voiennoho stanu v Ukraini» (2025) Cadernos de Dereito Actual , (27), s. 1–16. Dostupno za posylanniam: <https://www.cadernosdedereitoactual.es/index.php/cadernos/article/view/1315> (data zvernennia: 14 travnia 2025 r.).

25. Mizhnarodnyj pakt pro hromadians'ki i politychni prava: pakt mizhnarodnyj dokument vid 16.12.1966 r. Ratyfikatsiia vid 19.10.73 roku.URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text

Hrytsenko H., Bespalov M. Safeguarding human rights during the entry of information into the unified register of pre-trial investigations. - Article

The article examines the processes of creation and functioning of the Unified Register of Pre-trial Investigations (hereinafter - the URPTI). Based on the analysis of the practice of its application, the author outlines both positive aspects and factors which may have a negative impact on the course of criminal proceedings, in particular, on the initial stage of pre-trial investigation. The study examines the history of the URPTI, analyses the state of research on this issue by Ukrainian scholars, and summarises the case law on these issues. The author identifies a number of

problematic aspects of the functioning of the URPTI, in particular, conflicts between the Criminal Procedure Code of Ukraine (hereinafter - the CPC of Ukraine) and other laws of Ukraine. The author reveals the problematic issues related to the processing of anonymous reports, the legal nature of minor acts, registration of crimes committed by a specific individual or legal entity, as well as the use of the URPTI during martial law and military operations. The author proposes to introduce artificial intelligence technologies to optimise the functioning of the URPTI. The author emphasises the need to harmonise the provisions of the CPC of Ukraine with international legal standards, in particular, the International Covenant on Civil and Political Rights and the norms of European law, in order to ensure the rule of law and procedural equality of the parties in criminal proceedings.

Key words: Criminal procedure code of Ukraine, Unified register of pre-trial investigations, right to defence, law enforcement agencies, information.

Авторська довідка:

Гриценко Григорій Миколайович – к.ю.н., доцент, доцент кафедри публічного та приватного права Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, ел. скринька: gricenکو@snu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0001-6346-525X>

Беспалов Максим Олександрович – к.е.н., адвокат, м. Київ, ел. скринька: bespalovscholar@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-5575-8455>

Стаття надійшла до редакції 20 червня 2025 р.